

Nr 31

Av herr **Holmberg m. fl.**, *angående svensk invandrings- och minoritetspolitik.*

(Lika lydande med motion nr 43 i Andra kammaren)

I samband med det andra världskriget sökte ett stort antal personer sin tillflykt i vårt land. Särskilt markant var flyktingströmmen från de baltiska staterna. Av olika anledningar har invandringen till vårt land senare varit mycket stor. I dag torde den befolkningsgrupp som efter andra världskriget invandrat till Sverige och stadigvarande bosatt sig här uppgå till cirka 230 000 personer. Tillsammans med redan tidigare i Sverige befintliga minoritetsgrupper, såsom 40 000 finskspråkiga svenskar i Tornedalen, 15 000 samer och drygt 20 000 personer av annan härstamning, intar alltså mer än 300 000 människor av landets totalbefolkning i ett eller annat avseende en särställning i förhållande till befolkningsmajoriteten.

Under senare år har invandringen till Sverige ökat och frågan om en ändamålsenligt utformad invandringspolitik därför aktualiserats. Sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiska frågor har för dessa grupper accentuerats och sociala problem i samband med invandringen fått ny aktualitet. Klarare och långsiktigare invandringspolitiska riktlinjer har visat sig av behovet påkallade. Lagstiftningen bör dessutom i olika avseenden anpassas till de faktiska förhållandena samt diskriminerande bestämmelser utrensas.

Idén att snabbt sammansmälta den invandrade befolkningen med landets har varit ledmotivet i svensk invandringspolitik. Med en sporadisk och måttlig invandring kan denna politik ha varit ändamålsenlig. Men Sverige saknar erfarenhet av de problem, som uppstår i samband med invandring av nya talrika befolkningsgrupper. Senare års pressdiskussion har givit vid handen att invandrarnas sammansmältning med befolkningsmajoriteten ingalunda är en process, som kan begränsas till en kortare tidsperiod, exempelvis till den tid av stadigvarande vistelse i landet, som fordras för utlänningsens upptagande till svensk medborgare. Likaledes är det uppenbart, att invandraren vid överskridandet av Sveriges gräns inte kan lämpa sina gamla värderingar och sedvänjor över bord utan kommer att bibehålla dem i varierande grad. Den sociala aklimatiseringen kan ske relativt fort, men assimilationen — betydelsen av en sammansmältning med befolkningsmajoriteten i landet som svensk invandringspolitik synes förutsätta — uteblir oftast.

De värderingar och föreställningar som invandrarna för med sig har

sammansvetsat dem i nya etniska och/eller konfessionella grupper. Utöver tidigare befolkningsminoriteter har Sverige därigenom fått nya nationella och konfessionella minoriteter, som gör anspråk på erkännande och tolerans från befolkningsmajoritetens sida.

I syfte att vidmakthålla och vidareutveckla sitt kulturarv, fortsätta religionsutövning i sin konfession, vidarebefordra kännedom om den egna kulturbakgrunden till det uppväxande släktet m. m. skapar minoritetsgrupperna egna institutioner. De grundar egna skolor, återupprättar egna kyrkosamfund, ordnar ungdomsverksamhet, frivillig bildningsverksamhet osv. — verksamhetsgrenar vid sidan av motsvarande allmänna samhällsinstitutioner. Kostnaderna bestrides med egna medel — anskaffade genom utdebitering bland gruppmedlemmar eller avgiftsbeläggning av tjänsterna — jämte mycket varierande allmänna bidrag.

De svenska minoriteternas problem har vid upprepade tillfällen behandlats i riksdagen. En fyrpartimotion med förslag om särskild utredning angående den estniska minoritetens skolproblem avstyrktes 1966 av allmänna beredningsutskottet (utlåtande nr 21). Nya förslag därom framlades följande år i en högermotion (I: 518). I en annan högermotion (I: 53 år 1962) föreslogs bidrag till gymnasiet vid Franska skolan och i en annan motion (I: 599 och II: 730) föreslogs samma år att statsbidrag skulle kunna utgå till konfessionella skolor, vilka båda motioner avstyrktes av särskilda utskottet. I två likalydande motioner (I: 331 och II: 375) föreslogs samtidigt en skyndsam utredning om tillämpningen av grundskolans principer på bl. a. inflyttade minoriteters barns skolgång. Det sistnämnda förslaget föranledde tillsättandet av den 1964 års utlands- och internatskoleutredning som även behandlade skolgången för minoriteternas barn i Sverige.

1967 beslutade riksdagen att som bidrag till speciella folkbildningsåtgärder anvisa ett reservationsanslag om 435 000 kronor, som bl. a. skulle gå till tidningen Samefolket samt till Tornedalens folkhögskolas bygdeverksamhet.

Två likalydande högermotioner (I: 552 och II: 682 år 1967) med yrkande att bidrag från samma anslag skulle utgå till Esternas representation i Sverige för anordnande av estniska folkhögskolekurser vann däremot inte riksdagens bifall. Frågan om bidrag till minoriteters ungdomsorganisationers centrala verksamhet har tagits upp i ett flertal motioner till riksdagen, senast 1967, dock utan resultat.

Till sist vill vi rikta uppmärksamheten på de likalydande socialdemokratiska motionerna (nr I: 137 och II: 175 år 1967) angående *invandrade minoriteters* bibehållande av sin egenart. Med anledning av dessa motioner gjorde föreningen Chinuch — huvudman för den judiska Hillelskolan i Stockholm — samt Samernas riksförbund, båda representanter för svenska folkminoriteter, framställning hos Kungl. Maj:t med anhållan att även deras problem skulle beaktas.

Alla dessa för minoriteterna centrala frågor har enligt vår uppfattning behandlats på ett otillfredsställande och inkonsekvent sätt. Utredningsuppdrag, varom Kungl. Maj:t hittills beslutat, har splittrats på skilda utredningar, som samtliga haft att huvudsakligen framlägga förslag i andra ämnen, varför de här aktualiserade frågorna rönt ett perifert intresse och motsvarande behandling; så är exempelvis fallet med 1964 års utlands- och internatskoleutredningsförslag beträffande minoriteters barns skolgång samt utlänningsutredningens förslag angående administrativ handläggning av invandrarnas anpassningsfrågor. Den nu arbetande departementsutredningen torde heller inte tillräckligt komma att beakta dessa för minoriteterna centrala frågeställningar.

Handläggningen av minoriteternas ställning har hittills i alltför stor utsträckning ensidigt dominerats av arbetsmarknadspolitiska synpunkter, vilket lett till mindre önskvärda konsekvenser inte bara för landets minoriteter utan för landet som helhet. Försvinnandet av en kultur innebär alltid en förlust, oavsett hur liten eller stor grupp som uppbär kulturen i fråga. Därför synes det för oss viktigt att Sverige förutom tillämpandet av en för landet ändamålsenlig invandringspolitik även känner ansvar för organiserade folkminoriteter och erbjuder deras kulturer möjlighet till fortsatt existens och vidareutveckling på svensk grund.

Gjorda utredningar synes inte ge tillräckligt underlag för de åtgärder som erfordras för att invandrings- och minoritetspolitiken skall få den inriktning som bäst tillgodoser såväl minoriteternas som samhällets krav. En allsidig utredning rörande svensk invandrings- och minoritetspolitik bör därför skyndsamt komma till stånd. Vi förutsätter att minoritetssamfundets representanter därvid skall få delta.

Åberopande det anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast måtte tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att *dels* utreda grundförutsättningarna för invandrarnas aklimatisering i Sverige, *dels ock* framlägga förslag om samhällsliga åtgärder i syfte att säkra svenska folkminoriteters kulturarv och institutioner.

Stockholm den 12 januari 1968

Yngve Holmberg (h) Allan Hernelius (h) Carl Eskilsson (h)

Gösta Jacobsson (h) N. Yngve Nilsson (h) Rolf Kaijser (h)

Ragnar Sveningsson (h) G. Ivar Virgin (h)